

Hedströmsdalens Ornitologiska Förening (HOF) Verksamhetsberättelse 2023

Allmänt

Hedströmsdalens Ornitologiska Förening är en ideell sammanslutning som har till uppgift att främja utforskandet och skyddet av fågelfaunan och dess miljö i kommunerna Kungsör, Köping och Skinnskatteberg. Föreningen ska verka för att hos allmänheten väcka och underhålla intresset för fåglar och natur, samt främja kontakten mellan medlemmarna. Dessa uppgifter vill föreningen söka förverkliga bland annat genom att anordna sammankomster och exkursioner och driva fågelprojekt.

Styrelse

Ordförande: Staffan Ekelund

Vice ordförande och programansvarig: Daniel Brehmer

Kassör och medlemsansvarig: Lars Jönsson

Sekreterare: Michael Brännström

Hemsidesansvarig och kontaktperson till Studieförbundet: Maria Barkell

Ledamot: Ann-Christin Nordberg

Suppleant: Ewa Thelén

Revisorer

Leif Edberg och Leif Johansson

Revisorssuppleant: Timo Lautala

Valberedning

Sara Djurström och Kenneth Nordberg

Verksamhetsberättelse

Under året har tio styrelsemöten, samt två medlemsmöten och ett årsmöte hållits. Vid årets slut var medlemsantalet 132. Under 2023 har styrelsen skickat ut medlemsinformation i samband med utskick av vårprogrammet och höstprogrammet. Utöver detta har även information förmedlats via hemsidan, Facebook, Instagram och H-larm när det har berört inställda evenemang och annan viktig information som måste komma ut snabbt.

Kursverksamhet

En kurs i hantering av Artportalens Checklista hölls av Maria Barkell.

Utåtriktad verksamhet

Samrådsmöte: Inget formellt samrådsmöte har hållits, men HOF har vid två tillfällen bgivit utlåtanden om Köpings kommuns fördjupade översiktsplan.

VOF:s höstmöte; Maria Barkell deltog som HOF representant.

Evighetshög för backsvalor vid Norsa: I Samarbete med Köpings kommun anlades en så kallad evighetshög för backsvalor i Norsa under 2023.

Matningen i Karlbergsskogen: Ett samarbete med Djurskyddet Mälartassen pågår.

Norsa hagar: Staffan Ekelund har skickat in ett medborgarförslag, med HOF som stöd, till Köpings kommun angående reservatsbildning i Norsa hagar. Ärendet är under utredning.

Gunnarbovallen: Skogsfastigheten Gunnarbovallen har beslutats få reservatsstatus. Området är utmätt och upprättande av skötselplan väntar.

PLAGAZI:s vätgasetablering: Frågan ligger för närvarande hos Mark- och miljödomstolen

HOF i media: Under 2023 har HOF syns iden lokala pressen, Bärgslagsbladet och Västmanlands television. Det har varit följande reportage:

- Två reportage i Bärgslagsbladet om falkungarna på silon i Köping dels när äggen hade lagts och dels när de fyra falkungarna ringmärktes.

- Västmanlands television gjorde TV-reportage om Pilgrimsfalkar där Staffan deltog.

Reportage:

Reportage i "Fåglar i Västmanland" om HOFs projekt tornseglare och projekt backsvala.

Mälartassen årsmöte: Staffan och Kjell Ekelund berättade om HOF som förening och fågelskådning på föreningens årsmöte.

Föreläsning för Hjärtsjukas förening: Staffan och Kjell Ekelund berättade om HOF som förening och fågelskådning vid en träff de hade.

Föredrag Kungsörs bibliotek: Staffan och Kjell Ekelund berättade om HOF som förening och fågelskådning på Kungsörs bibliotek.

Guidning: SOK (Strängnäs Ornitologiska Klubb) genomförde en uggleyssning i Köping/Skinnskatteberg i HOF:s regi.

Örnräkning: Den 4/3 kl. 10-12 bemannades tornet i Norsa (Staffan Ekelund) och Kungsudden (Maria Barkell) för den årliga örnräkningen under ledning av Fältstationen Rördrommen. Räkningen sker samtidigt i ett band från väst- till östkusten.

Genomförda aktiviteter

Föreningens vår- och höstprogram har skickats till medlemmarna via mail eller post, samt presenterats på hemsidan. Genomförda aktiviteter 2023;

Vårprogram	Höstprogram
VOFs artrally 21/1	Norsaskådning 12/8
HOF-räkning 28/1	Blåhakesök 2/9
Medlemsmöte med bildvisning 16/2	Hjälstaviken 16/9
Örnräkning 4/3	EuroBirwatch Davids Backe 7/10
Ugglelyssning 4/3	Höstvandring 28/10
Gäss och svanar vid Tysslingen 18/3	Medlemsmöte med bildvisning 9/11
HOFs årsmöte – Bildvisning 23/3	Nyårsafton vid Norsa 31/12
Färna Ekopark 15/4	
Fågeltornskampen & Fågelskådningens dag 6/5	
Gunnarbovallen 13/5	
Fågelvandring i Köping 20/5	
Dagsinventering Kungsör 27/5	
Ortolansparvar 8/6	
BioBlitz 10/6	
Nattfågellyssning 10/6	
Kungsfiskarinventering 17/6	
Sträckskådning Kungsudden 13, 20 och 27/7	

Aktiviteter i samarbete med Studieförbundet

HOFs aktiviteter är alla folkbildande förutom de som är rena tävlingar. Under 2023 har Maria Barkell varit kontaktperson mot Studieförbundet och alla aktiviteter har registrerats via Studieförbundets eTjänst för att ge bidrag till fortsatta folkbildande aktiviteter för HOFs medlemmar.

HOF har 2023 haft nya aktiviteter i programmet i form av Sträckskådning. De har inte lockat deltagare, och ett tillfälle fick ställas in relaterat till dåligt väder, men vi försöker igen 2024. Vi vill tacka Studieförbundet för ett bra samarbete 2023 och ser fram emot ett gott samarbete vid HOFs folkbildande aktiviteter 2024.

Maria Barkell

Ordförandes fram- och tillbakablickar

I den stora utblicken är det förstas den globala uppvärmningen som skrämmer mest. När klimatzoner flyttas kommer vi få se en del arter gynnas och expandera (ägretthäger, brandkronad kungsfågel) medan andra arter riskerar att försvinna (fjälluggla). Även andra processer börjar bli synliga. De senaste åren har det rapporterats att antalet insekter krymper snabbt. Nyligen läste jag om en rapport från Lunds universitet där ett forskarlag, utifrån ett stort underlag, kunnat konstatera att våra småfåglar krymper över tid. Orsaken är fortfarande oklar, men det går inte att komma ifrån att minskad födotillgång kan spela in.

I den lilla utblicken finns ett par glädjande nyheter. Förra året skapades ett nytt naturreservat, Holmen, Karmansbo i Skinnskattebergs kommun. Det blev också klart att Gunnarbovallen (Köping) kommer att få reservatsstatus. Här gjorde Daniel Brehmer ett rådigt ingripande och uppmärksammade Länsstyrelsen på att den värdefulla skogen var på väg att tillfalla allmänna arvsfonden. Förra veckan uppmärksammade HOF åter Köpings kommun på att den kommunalägda marken mellan Gunnarbovallen och Tängsta-reservatet bör binda ihop de båda och tills vidare skyddas från avverkning. Frågan om reservat i Norsa hagar är efter 60 år fortfarande olöst. Den styrande koalitionen i Köping har med punkten "att utreda frågan" i sitt avtal. Dock säger de att det ekonomiska läget inte tillåter detta 2024, men förhoppningsvis -25 eller -26.

De fågelvänner jag möter har för det mesta ett stort och brett naturintresse, som sträcker sig vidare än bara fåglar. I samband med detta är vi ofta de första att uppmärksamma förändringar i naturen och även förstörelsen av värdefulla biotoper. Ofta sker förstörelsen genom okunskap om biologiska processer, eller av gammal "hävd". "Skogen ser skräpig och risig ut, den behöver städas upp" eller "den här gräsytan ser ovårdad ut. Den behöver klippas". Som vi vet leder detta till minskad biologisk mångfald. Detta är en pedagogisk uppgift att förklara, både för allmänhet och kommunala tjänstemän. Här är vi väldigt duktiga på att upprört knyta näven i fickan. Ring i stället din politiker! Skicka ett mejl och uttryck dina åsikter! Skriv en insändare! Upp till kamp för naturen!!

/Staffan Ekelund

Projekt

Projekt Pilgrimsfalk

Detta blev projektets tionde år. Ett år som kom att präglas av både framgång och motgång. Några datum:

4/3 är båda falkarna åter och frekventa vid bolådan. Så småningom identifieras de som det "gamla" paret. Hanen är AY från vår egen utsättning 2016 och honan HB från Kil i Värmland 2020.

26/3 konstateras parning.

11/4-18/4 läggs de fyra äggen.

20/5 kläcks det första ägget.

7/6 ringmärks fyra välskapta ungar, tre hanar och en hona.

Återigen en stor och fullgången kull vilket indikerar en bra lokal med rik födotillgång.

2/7 hittas tyvärr A3 död nedanför silon. Sent omsider konstaterar SVA att den bar på högpatogeten fågelinfluensa (H5N1). Förmodligen hade den smittats via skrattnås eftersom en nås inskickad av kommunjägaren konstaterats smittad. Samtidigt fanns ett stort antal döda nåsar i Norsa hagar.

I samband med detta upplöstes kullen. De enda som kunde identifieras efter detta var honan HB och ungen A0. Hanen AY och ungarna A1 och A2 kan alltså också ha fallit offer för fågelinfluensan.

2024 kommer att ge svar. Det positiva är att främmande falk regelbundet rör sig i omgivningarna varför det finns goda förhoppningar att en förlorad falk kan ersättas.

Staffan Ekelund

Projekt Hedströmmen

Ansvarig: Annika Holmström

Aktiva i styrgruppen: Tina Nordberg, Kenneth Nordberg

Aktiva: Alla fantastiska deltagare vid kungsfiskarinventeringen och Maria Barkell som skänkte två holkar tillverkade av Lennart Andersson till projektet. Maria deltog därefter vid uppsättning av dem längs Hedströmmen och Gisslarboån.

Aktiviteter:

Kungsfiskarinventering

Vid kungsfiskarinventeringen som ägde rum lördag den 17 juni satt medlemmar utplacerade vid 10 platser från Karmansbo i norr till Grönö i söder för att spana. Dagen bjöd oss se tio säkrade individer på nio platser, jämnt fördelade längs Hedströmmens vatten. Kenneth rapporterade in i artportalen.

Planeringsmöten i samband med inventeringar har hållits via telefonen.

Inventering av knipholkar

Återigen ett dystert resultat med få häckningar. Holk 813 hade två ägg av knipa och holk 802 hade ett knipaägg. I holk 823(Valstaån) återfanns en trolig häckning av kattuggla. Vid holken i Alvesta Boda fanns det för första året spår av fågel i form av en mängd fjädrar och dun. Tidigare år har det endast förekommit spår av getingar i holken. Nu hoppas vi på att trenden med tomma holkar vänder. Det är trots allt knipa observerad både längs strömmen och dess biflöden.

Två nya holkar är uppsatta i augusti månad.

Nr 826 sitter i en tall nordöst om Gisslarbo banvallsbro.

Nr 827 sitter nordväst om Lyftinge i en bastant al.

Till projektet inbjudes gärna flera villiga holkuppsättare eller personer som vill följa med ut på inventeringsrundor under tidiga försommardagar/kvällar. Kanske har du idéer om utveckling av projektet och även detta välkomnas. Du som känner dig intresserad välkomnas att ta kontakt med Annika Holmström (holmstromannika1@gmail.com).

Annika Holmström

Pärluggleprojektet

Inom HOF bedrivs ett pärluggleprojekt med syftet att ge pärlugglorna ökade möjligheter att häcka i våra skogar. Pärlugglan häckar i hål, ofta gamla hackspettsbon. Tillgången på sådana naturliga bohålor minskar i takt med det ökande och intensifierade skogsbruket. Träd tillåts i detta skogsbruk inte växa till rätt storlek för att sådana hål ska kunna byggas. Det skapar helt enkelt bostadsbrist för pärlugglorna. Inom HOFs pärluggleprojekt sätts holkar upp inom HOFs område med tillstånd av markägare. Dessa kontrolleras, städas och byts ut vid behov. Vid upptäckt häckning ringmärks ungar och om möjligt även honan.

Under verksamhetsåret 2023 har inga pärlugglehäckningar inom projektet rapporterats till projektansvarige. Vissa holkar har hyst gäster som talgoxe och getingar. Vissa holkar har fått flyttas på utifrån att de "hamnat" på ett hygge i ett ensamt träd. Kontaktperson för projektet är Daniel Brehmer. Mer uppgifter om projektet finns på föreningens hemsida.

Daniel Brehmer

Fiskgjuseprojektet

Under året har inte några möten ägt rum, men vi har som vanligt inventerat häckningar i våra tre kommuner. Har hittat en ny häckningsplats under året. I några bon var det ingen häckning i år men har varit tidigare. Vi har under åren byggt 7 st plattformar och vi har haft häckning på 2 st som vi har byggt. Har inte ringmärkt några ungar.

Har inte aktivt letat efter nya häckningsplatser, men vill gärna ha kännedom om nya bon.

En liten tendens är att antalet häckningar minskar något. Man ser också att häckningar oftast finns kring sjöar eller i myrmarker och naturreservat. Där finns tillgång till äldre tallar för bobygge. Man ser också att det minskar med häckningar i "produktionsskog". Det finns även en viss påverkan från havsörn även om den är liten i våra kommuner.

Fiskgjuseinventering Häckningar och ungar 2023

Antal	Skinnskattebergs Kommun	Köpings Kommun	Kungsör Kommun	Summa
Häckningar	5	5	1	11
Ungar	8	7	1	16

Sammanställning Fiskgjusar

År	Skinnskatteberg		Köping		Kungsör		Summa HOF	
	Häckn	Ungar	Häckn	Ungar	Häckn	Ungar	Häckn	Ungar
2011	7	11	5	6	1	2	13	19
2012	9	13	5	10	2	4	16	27
2013	8	14	3	6	2	3	13	23
2014	8	14	3	4	3	6	14	24
2015	8	14	3	6	3	5	14	25
2016	7	15	2	4	3	5	12	24
2017	7	14	2	4	2	4	11	22
2018	6	13	2	4	2	4	10	21
2019	8	15	3	6	1	2	12	23
2020	6	12	3	6	1	2	10	20
2021	5	12	4	7	0	0	9	19
2022	5	9	4	8	1	2	10	19
2023	5	8	5	7	1	1	11	16

Fiskgjusegruppen genom

Leif Edberg

Projekt Backsvala

Under 2023 har platserna vid Blixbovägen och Venabäcken avslutats, pga. av att materialet i branterna blivit alldeles för hårt. Däremot är de fyra iordningställda branterna vid grustakten i Malma fortsatt i gång. Tyvärr har det inte rapporterats in någon aktivitet av backsvalor i området.

Nytt för i år är att den s.k. "evighetshögen" i Norsa är iordningställd. Den är placerad mellan vägen och väderskyddet. Platsen förbereddes för mottagande av material av några medlemmar den 18/4. Följande vecka anlände lasten med grus till Norsa och den 19/5 var det dags att iordningställa högen och dess utseende. Till detta hade föreningen tagit hjälp av Bengt Meijer och hans traktor. Efter två timmar hade han format och plattat till "evighetshögen" till önskad form. Ett staket är uppsatt kring högen som lite skydd mot de kreatur som strövar omkring i området. Tyvärr så har detta stängsel rasat på vissa ställen, så det måste åtgärdas under 2024 innan säsongen tar sin början.

Eftersom högen skulle få vila och sätta sig fanns det inga större förhoppningar på häckning den första säsongen, och så blev det. Förhoppningsvis kan det kanske ske någon aktivitet till våren 2024 vid "evighetshögen". Varje år observeras det rastande backsvalor i området, så tanken är att några av dessa svalor ska flytta in och gräva ut bohålor i högen.

Vi tackar Köpings kommun för det goda samarbetet och Alvins fond för de medel HOF har erhållit för det backsvaleprojekt vi nu kan driva vidare med denna hög som en ny plats inom projektet. Ett stort tack går till Bengt Meijer som varit till stor hjälp att iordningställa denna "evighetshög".

Mikke Brännström

Projektet tornseglare

Under 2022 sökte HOF bidrag från Alvins fond för rödlistade arten tornseglare och under 2023 hade detta bidrag beviljats varvid ett projekt startades av Maria Barkell. Under vintern/våren 2023 kontaktades kommuner och hus/markägare i kommunerna Köping, Kungsör och Skinnskatteberg och 68 holkar tillverkades av två medlemmar i HOF. 43 av dessa holkar har satts upp på 16 olika platser i HOFs område i biotoperna "skog", "stad" och "jordbruk". Projektet har uppmärksammats på hemsida, instagram, affischer och broshyrer samt i tidskriften Fåglar i Västmanland. Vi har 6 platser till som är godkända. Och arbetet fortsätter 2024 med uppsättning av holkar på dessa platser samt inventering av uppsatta holkar.

Maria Barkell

Övrig verksamhet

H-larm

Detta är en intressegrupp inom föreningen som hjälper varandra att observera för området ovanliga fågelarter. H-larm är ett sms-baserat larmsystem, tillgängligt för alla medlemmar i HOF (H står för HOF). När en medlem i H-larm observerar en, enligt en given lista, ovanlig art inom HOF:s område, skickar denne ett sms till administratören för H-larm. Administratören kontrollerar i sin tur larmet och skickar detta vidare till alla anslutna. Det kostar inget att ansluta sig till H-larm. Vill du veta mer om H-larm eller ansluta dig, tveka inte att kontakta administratören för H-larm, Daniel Brehmer. Medlemsantalet var under verksamhetsperioden 46 personer.

Året 2023 bjöd på TVÅ riktiga "stänkare" – **svart stork** i Norsa och Skärfläcka vid koldammen! Storken observerades 8 oktober av två personer och flög sedan iväg och sågs inte av någon mer. Skärfläckan sågs 16 augusti och då av flera personer innan den försvann. Utöver dessa superobsar noterades spännande arter som tallbit på HOF-matningen vid Krabovägen i Skinnskatteberg, 100 snösparvar vid Davids backe, en alfågel i Nedre vättern, brunglada vid Norsa under fågeltornskampen, brandkronad kungsfågel vid Gunnarbovallen, smalnäbbad simsnäppa vid Norsa, stripgås på olika ställen, slaguggla på matning inne i Köping och den numer något vanligare ägretthägern på flera ställen runt Mälaren.

Larmen är indelat i två grupper. En grupp som får larm enligt larmlistan och en grupp som, utöver larm från listan, även får larm som av larmaren känns angeläget eller roligt att larma ut, även om arten inte står som larmart enligt listan. Larmen i denna andra grupp är av karaktären "roligt med årets första näktergal" eller "vilken stor mängd grågäss som rastar". De som tillhör den andra gruppen får givetvis alla larm från larmlistan också.

Daniel Brehmer

Hemsidan

Maria Barkell är sedan 2021 hemsidesansvarig. Syftet med hemsidan är i första hand att informera medlemmar och andra vad som händer i föreningen, samt att rapportera från våra utflykter och om allt som händer inom föreningen, i Västmanland och i fågellivet. På hemsidan finns även information om HOF:s olika projekt samt aktuellt program. Det finns Forum för diskussion kring tex. Pilgrimsfalkarna. Forum är ett bra sätt för att dela kunskaper och erfarenheter och sammanföra medlemmar kring fågelskyddsarbete. Nytt för 2023 var även "Månadens bild" som pyntade startsidan.

<http://www.alcedoattis.se/>

Maria Barkell

Sociala medier

Maria Barkell har sedan 2021 aktivt frågat medlemmar om publicering av bilder på HOFs instagramkonto hof_birds. Det har varit uppskattat både av medlemmar och icke medlemmar att visa dels medlemmars bilder men även lite information ur aktiviteter och projekt som HOF anordnar. Nytt för 2023 var även att HOF nu även har konto i Threads (hof_birds) och där kan ytterligare kontakt mellan hemsida göras för att utöka hemsidans huvudsakliga syfte.

Maria Barkell

Matningen i Karlbergsskogen

Säsongen 2023/24 är sjätte omgången som HOF, med tillstånd av Köpings kommun, sätter upp en fågelmatning i Karlbergsskogen. Ansvariga för matningen är Daniel Brehmer och Mikke Brännström. Syftet med matningen och placeringen, vilken har varit densamma varje år, är att så många som möjligt ska kunna ha glädje av den. Samarbetet med Djurskyddet Mälartassen har fortsatt även denna säsong. Skötsel av matningen delas lika mellan föreningarna och en skötsellista upprättas för säsongens arbete.

Precis som föregående säsonger har bemötandet när man är vid matningen varit positivt från allmänheten. Det verkar som om matningen, oavsett om man är intresserad av fåglar eller inte, har blivit en mötesplats där folk stannar upp för att titta till vad som händer vid matningen innan man fortsätter vidare. Det har blivit många intressanta och roliga möten med personer som ställer frågor, kommer dit för att fotografera eller bara njuta av en stund i stillhet.

Mikke Brännström

Matningen Krabovägen Skinnskatteberg.

Matningen finns utanför Skinnskattebergs samhälle. För att hitta dit svänger man av väg 233 som går genom Skinnskatteberg. Man tar av där det finns en vägvisare till "Hembygdsgård" + en vägvisare som är gjord i trä som det står "Fågelmatning 2,1" och åker den 2,1 km då finns matningen på vänster sida. Det finns en parkeringsplats för några bilar och så finns en anslagstavla för matningen.

Matningen har funnits i många år och har skötts av Sören Björklind och Leif Edberg. Det har varit ganska talrikt med fågel hela tiden. Den ligger i ett område med mycket lövskog och området har Sveaskog gjort en skogsvårdsåtgärd som har prioriterat lövskog speciellt asp. Åtgärden gör att det gynnar hackspettar

Den här vintern har det hittills varit 24 olika arter som har besökt matningen hittills. Tofsmes och Stjärtmes har besökt matningen ganska regelbundet. Det är väldigt mycket Talgoxe och Blåmes hela vintern. I år har det varit rätt mycket Domherrar och Gulsparv. Det dröjde till snön kom innan Tofsmes och Stjärtmes besökte matningen

Artlista som har besökt matningen i vinter är

Nötskrika, Nötväcka, Talgoxe, Blåmes, Entita, Talltita, Större Hackspett, Bergfink, Koltrast, Varfågel, Skata, Svartmes, Björktrast, Grönfink, Kråka, Stjärtmes, Sparvhök, Domherre, Gulsparv, Trädkrypare, Tofsmes, Korp, Gråsiska, och Kungsfågel

Leif Edberg

Styrelsen vill tacka för förtroendet under verksamhetsåret 2023.

Köping, mars 2024

Styrelsen HOF